Prima instanță: Judecătoria Căușeni (sediul Ștefan Vodă), judecător Olesea Ciocîrtă - Rusu

Dosarul nr. 2ac-300/2023
(2-22141293-02-2ac-18052023)

D E C I Z I E

5 martie 2024 mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios administrativ
al Curții de Apel Chișinău

Instanța compusă din:
Președintele completului Anatol Pahopol
Judecători Dorin Dulghieru și Ruxanda Pulbere

Grefier Daniela Cucerenco

Examinând în ședința de judecată publică cererile de apel declarate de către reprezentantul ”PROTEH - AGRO” S.R.L., avocatul Filip Igor și reprezentantul ”PARVIER” S.R.L., avocatul Savva Alexandru,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de ”PROTEH - AGRO” S.R.L. împotriva ”PARVIER” S.R.L. cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva hotărârii Judecătoriei Căușeni (sediul Ștefan Vodă) din 21 martie 2023, prin care s-a admis parțial cererea de chemare în judecată înaintată ”PROTEH - AGRO” S.R.L. împotriva ”PARVIER” S.R.L. cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată,-

a c o n s t a t a t:

Argumentele reclamantului:

1. ”PROTEH - AGRO” S.R.L. a depus cerere de chemare în judecată împotriva ”PARVIER” S.R.L. cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată.
2. În motivarea acțiunii a indicat că a livrat ”PARVIER” S.R.L. produse în sumă de 605 000,00 lei, fapt confirmat prin facturile fiscale și actul de verificare a decontărilor reciproce, la care se adaugă rata de refinanțare în sumă de 641016 lei.
3. Deoarece ”PARVIER” S.R.L. nu și-a onorat obligația de plată a produselor recepționate, la 2 septembrie 2022 la notificat despre neexecutare, însă, deși pârâtul a recepționat notificarea la 6 septembrie 2022, a negat-o. La data de 02.09.2022 reclamantul SRL”Proteh Agro” a expediat în adresa pîrîtului SRL”Parvier” somație privind executarea obligațiilor, care a fost recepționată la data de 06.09.2022 însă care a fost negată de pîrît.

4. În drept, invocând prevederile art. art. 776 și 942 Cod civil, ”PROTEH - AGRO” S.R.L. a solicitat încasarea de la ”PARVIER” S.R.L. a datoriei în mărime totală de 641016,00 lei și compensarea cheltuielilor de judecată.

Poziția instanţei de fond:

5. Prin hotărârea Judecătoriei Căușeni (sediul Ștefan Vodă) din 21 martie 2023 s-a admis parțial cererea de chemare în judecată înaintată de ”PROTEH - AGRO” S.R.L. împotriva ”PARVIER” S.R.L. cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată, s-a încasat de la ”PARVIER” S.R.L. în beneficiul ”PROTEH - AGRO” S.R.L. datoria conform facturilor fiscale în sumă totală de 605 000,00 (șase sute cinci mii) lei, dobânda de întârziere în sumă de 36016 (treizeci și șase mii șaisprezece) lei, cheltuielile de judecată suportate la achitarea taxei de stat în sumă de 19260 (nouăsprezece mii două sute șaizeci) lei, cheltuielile pentru asistența juridică în sumă de 15000 (cincisprezece mii) lei, cheltuieli pentru transport în sumă de 1200 (una mie două sute) lei, iar în total suma de 676476 (șase sute șaptezeci și șase mii patru sute șaptezeci și șase) lei, în rest cerințele s-au respins ca fiind neîntemeiate.
6. Totodată, măsurile de asigurare a acțiunii aplicate prin încheierea judecătorului din 13 octombrie 2022 s-au menținut până la executarea definitivă a hotărîrii, după care se revocă.
7. Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a constatat că ”PARVIER” S.R.L. a recunoscut pretenția cu privire la încasarea sumei de 605 000,00 lei, ce constituie prețul produselor recepționate.
8. Cu referire la dobânda de întârziere a reținut calculul dobânzii de întârziere pentru fiecare factură fiscală în parte în sumă totală de 36016 lei, sumă pe care a considerat-o întemeiată.
9. Totodată, referitor la majorarea cuantumului pretenției cu privire la încasarea dobânzii de întârziere a menționat că, deoarece nu a fost achitată taxa de stat, suma respectivă nu poate fi admisă spre încasare.
10. Referitor la cererea de aplicare a ratei inflației instanța a considerat că este una neîntemeiată, or, tranzacția dintre părți a avut loc în anul 2022, acțiunea a fost depusă în același an, astfel, cererea nu a fost destul de motivată ce ține de creșterea economică a prețurilor la bunurile livrate.
11. Cu privire la încasarea cheltuielilor judiciare a reținut achitarea de către reclamant a taxei de stat în mărime de 19260 lei, cheltuielilor pentru transport în sumă de 1162,33 lei și 1200,00 lei și cheltuielilor pentru asistență juridică în sumă totală de 60000,00 lei.
12. Astfel, ținând cont de complexitatea cauzei, de numărul ședințelor la care a participat avocatul, de însăși formularea cererii de chemare în judecată, a considerat că suma de 15000,00 lei cu titlu de cheltuieli de judecată pentru asistență juridică este una rezonabilă şi proporţională, corespunzătoare circumstanţelor de fapt ale cauzei şi susceptibilă compensării în beneficiul reclamantei, iar, luând în considerație că nu au fost prezentate probe în confirmarea capacității de consum a automobilului, care a fost kilometrajul parcurs și dacă combustibilul a fost folosit doar pentru deplasarea la instanța de judecată, a considerat întemeiată numai suma de 1200 lei.

Solicitarea apelantului:

13. Nefiind de acord cu hotărârea Judecătoriei Căușeni (sediul Ștefan Vodă) din 21 martie 2023, atât reprezentantul ”PROTEH - AGRO” S.R.L., avocatul Filip Igor, cât și reprezentantul ”PARVIER” S.R.L., avocatul Savva Alexandru, au contestat-o cu apel, primul solicitând casarea acesteia în partea respingerii încasării sumei de 72123,00 lei și compensării cheltuielilor pentru asistență juridică în sumă de 45 000,00 lei, cu adoptarea în această parte a unei noi hotărâri de admiterea a acestora, iar al doilea – casarea hotărârii în partea admiterii încasării dobânzii de întârziere și compensării cheltuielilor de judecată, cu adoptarea în această parte a unei noi hotărâri de respingere a pretențiilor respective.

Argumentele părților:

14. În susținerea apelului reprezentantul ”PROTEH - AGRO” S.R.L., avocatul Filip Igor a indicat că instanța eronat a respins încasarea sumei pe motiv de neachitare a taxei de stat, or, urma să se expună asupra acestuia aspect la momentul admiterii cererii de majorare a cuantumului pretențiilor din acțiune, acordând un termen pentru achitarea taxei de stat, mai mult că în cerere a fost indicat expres încasarea taxei de stat odată cu emiterea hotărârii.
15. Totodată, a indicat că instanța arbitrar a redus cheltuielile de asistenta juridică, compensându-le numai parțial, contrar faptului că acestea corespund recomandărilor în acest sens.
16. La rândul său, reprezentantul ”PARVIER” S.R.L., avocatul Savva Alexandru, în motivarea apelului a indicat că prin somația realizată de ”PROTEH - AGRO” S.R.L. s-a stabilit ”PARVIER” S.R.L. un nou termen de 10 zile pentru achitarea datoriei. Respectiv, ultima zi de plată a fost 17 septembrie 2022. Deci, dacă ”PARVIER” S.R.L. și este în întârziere, perioada de întârziere urmează a fi calculată începând cu 18 septembrie 2022, or la caz nu pot fi aplicate prevederile art. 117 Cod fiscal.
17. În același timp, cheltuielile de judecată cu titlu de cheltuieli de transport și cheltuieli de asistență juridică nu au fost probate corespunzător.
18. În ședința judiciară în instanța de apel, reprezentantul apelantului/intimatului ”PROTEH - AGRO” S.R.L., avocatul Filip Igor a susținut cererea de apel din motivele invocate și a solicitat admiterea acesteia în sensul formulat și, respectiv respingerea apelului declarat de ”PARVIER” S.R.L. Suplimentar a solicitat încasarea dobânzii de întârziere apărute după emiterea hotărârii primei instanțe și compensarea cheltuielilor de judecată suportate în apel.
19. În ședința judiciară în instanța de apel, reprezentantul intimatului/apelantului ”PARVIER” S.R.L., avocatul Savva Alexandru a solicitat respingerea cererii de apel declarate de ”PROTEH - AGRO” S.R.L. și admiterea cererii de apel depuse de ”PARVIER” S.R.L. în sensul formulat în aceasta.

Aprecierea instanței de apel:

20. Analizând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate de participanții la proces și a materialelor din dosar, Colegiul consideră apelurile declarate drept întemeiate și care urmează a fi admise, cu casarea parțială a hotărârii primei instanțe, din următoarele motive.

21. În conformitate cu art. 373 Cod de procedură civilă *”instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărîrii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă. În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărîrea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces. În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanţa de apel se pronunţă în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanţă. Instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel. Apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situaţie mai dificilă decît aceea din hotărîrea atacată cu apel, cu excepţia cazurilor cînd consimte şi cînd hotărîrea este atacată şi de alţi participanţi la proces”.*
22. Potrivit art. 385 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă ”*instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul şi să caseze integral sau parţial hotărîrea primei instanţe, emiţînd o nouă hotărîre”.*
23. În baza art.386 alin.(1) lit.a), c) și d) Cod de procedură civilă *„hotărîrea primei instanţe se casează sau se modifică de instanța de apel dacă: circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei nu au fost constatate și elucidate pe deplin; concluziile primei instanţe, expuse în hotărîre, sînt în contradicţie cu circumstanţele cauzei; normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat”.*
24. În acord cu art. 387 lit.c) Cod de procedură civilă *„se consideră că normele de drept material sînt încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanţa judecătorească a interpretat eronat legea”.*
25. Colegiul civil reţine că instanţa de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil, reţinându-se rolul determinant al concluziilor sale, are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însuşirea motivelor instanţei inferioare. (Hirro Balani c. Spaniei, nr. 18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).
26. Potrivit recomandărilor avizului nr.11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenţia Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătoreşti, o motivaţie şi o analiză clară sunt cerinţele fundamentale ale hotărârilor judecătoreşti şi un aspect important al dreptului la un proces echitabil.
27. Totodată, Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al apelantului, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea Gard Ruiz vs Spania (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag.26, Moreira Fereira vs Portugalia (nr.2) (Marea Cameră), 11 iulie 2017, parag.84,98).
28. În conformitate cu prevederile art.118 alin. (1) Cod de procedură civilă ”*fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale*”, iar conform art. 130 Cod de procedură civilă ”*instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblu şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Nici un fel de probe nu au pentru instanţa*

judecătorească o forţă probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanţă privitor la pertinenţa, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă şi sufiçienţa pentru soluţionarea cauzei".

29. Circumstanțele litigiului, așa cum au fost constatate din suportul probatoriu administrat, pot fi rezumate după cum urmează. Conform facturilor fiscale din 14 martie 2022, 1 aprilie 2022, 14 aprilie 2022, 11 iulie 2022 și 10 august 2022 "PROTEH - AGRO" S.R.L. a livrat "PARVIER" S.R.L. marfă în sumă totală de 1356 919,00 lei, pe care ultimul a achitat-o parțial, rămânând dator cu suma de 605 079,00 lei.
30. La 1 septembrie 2022 "PROTEH - AGRO" S.R.L. a expediat în adresa "PARVIER" S.R.L. o somație, prin care a solicitat achitarea datoriei în termen de 10 zile, aceasta fiind recepționată de ultimul la 6 septembrie 2022.
31. Deoarece "PARVIER" S.R.L. nu și-a executat obligația de plată în urma somației, la 28 septembrie 2022 "PROTEH - AGRO" S.R.L. s-a adresat în instanța de judecată, solicitând pe lângă datoria în mărime de 605 079,00 lei, dobânda de întârziere și o rată de refinanțare în mărime de 36016,00 lei.
32. Ulterior, pe parcursul examinării cauzei, "PROTEH - AGRO" S.R.L. și-a majorat cuantumul ultimilor pretenții, solicitând încasarea dobânzii de întârziere până la 6 martie 2023, prezentând calculele corespunzătoare și ratei de refinanțare în sumă de 72123,00 lei.
33. Colegiul subliniază că prin cererile de apel formulate de către reprezentanții părților se distinge dezacordul cu soluția adoptată de instanţa de fond numai în partea ce ține de dobânda de întârziere, rata inflației și compensarea cheltuielilor de judecată, considerent din care se va pronunţa asupra legalităţii actului judecătoresc doar în limitele apelurilor declarate.
34. Așadar, verificând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate prin prisma argumentelor invocate în apel și, raportându-le la suportul probatoriu, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău constată că prima instanţa a determinat corect raportul juridic dedus judecății, însă în partea ce ține de dobânda de întârziere, rata inflației și compensarea cheltuielilor de judecată nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei și a aplicat eronat normele de drept material și procedural.
35. În susținerea acestei concluzii Colegiul reține că conform art. 774 alin. (1) Cod civil „*în virtutea raportului obligaţional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestaţii, iar debitorul este ţinut să o execute. Prestaţia poate consta în a da, a face sau a nu face"*.
36. În acord cu art. 776 Cod civil " *obligaţiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) şi din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condiţiile legii"*.
37. Conform art. 858 alin. (2) Cod civil " *obligaţia trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credinţă, la locul şi în momentul stabilit"*.
38. Potrivit art. 861 alin.(1) și (2) Cod civil *"în cazul în care termenul de executare a obligaţiei nu este determinat şi nici nu rezultă din natura acesteia, creditorul are dreptul de a pretinde oricînd executarea ei, iar debitorul este îndreptăţit să o execute oricînd. Dacă datoria de a executa imediat nu rezultă din lege, contract sau din natura obligaţiei, debitorul trebuie să execute obligaţia în termen de 7 zile din momentul*

primirii facturii sau a unei cereri echivalente din partea creditorului. Introducerea acţiunii în justiţie faţă de debitor se asimilează cererii de executare din partea creditorului".

39. În temeiul art. 862 alin.(1) Cod civil *"termenul de executare a obligaţiei pecuniare, stabilit în contractul încheiat între profesionişti, care are ca obiect livrarea de bunuri, executarea de lucrări sau prestarea de servicii, nu poate depăşi 60 de zile de la data prevăzută la alin.(3) lit.a), b) sau, după caz, c) din prezentul articol. Prin excepţie, părţile pot stipula în mod expres în contract un termen de executare mai mare cu condiţia ca această clauză să nu fie vădit abuzivă faţă de creditor în sensul art.1080",* iar alin. (3) a articolului menționat stabilește că *"în cazul în care termenul de executare a obligaţiei pecuniare rezultate dintr-un contract prevăzut la alin.(1) sau (2) nu este determinat şi nici nu rezultă din natura acesteia, obligaţia pecuniară trebuie executată în termen de 30 de zile de la data: a) primirii de către debitor a facturii sau a unei cereri echivalente de plată; b) primirii de către debitor a contraprestaţiei obligaţiei pecuniare, dacă data primirii facturii sau a unei cereri echivalente de plată nu este certă, precum şi dacă debitorul primeşte factura sau o cerere echivalentă de plată anterior primirii contraprestaţiei; c) recepţiei sau verificării contraprestaţiei, dacă prin lege sau prin contract este prevăzută o procedură de recepţie sau verificare prin care se stabileşte conformitatea contractuală a contraprestaţiei şi dacă debitorul primeşte factura sau o cerere echivalentă de plată anterior sau la data la care are loc această recepţie sau verificare".*
40. În acord cu art. 942 alin. (1) și (2) Cod civil *"în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadenţă, creditorul are dreptul la dobîndă de întîrziere pentru suma respectivă din data imediat următoare scadenţei plăţii pînă la data în care s-a efectuat plata, la rata prevăzută la alin.(2) ori la o altă rată prevăzută de dispoziţiile legale speciale. Rata dobînzii de întîrziere este egală cu rata prevăzută la art.874 plus 5 puncte procentuale pe an, în cazul în care debitorul este un consumator, sau 9 puncte procentuale pe an, în celelalte cazuri. Cu toate acestea, dacă înainte de scadenţă obligaţia pecuniară era purtătoare de dobîndă prevăzută de contract, în scopul determinării ratei dobînzii de întîrziere, creditorul poate înlocui rata prevăzută la art.874 cu rata dobînzii prevăzute de contract".*
41. În aspect de drept, purtătoare de dobânzi este obligația pecuniară, prin care se înțelege acea obligaţie, în virtutea căreia debitorul e obligat în baza unui contract sau a unei obligații extra contractuale prevăzute de Codul civil, să transmită creditorului bani, în sumă determinată sau determinabilă, adică utilizează banii ca mijloc de probă.
42. Dobânda prevăzută la art. 942 Cod civil reprezintă o modalitate de despăgubire pentru întârzierea executării obligaţiilor pecuniare, considerându-se că are loc folosirea mijloacelor financiare străine. Dobânda de întârziere pentru întârzierea executării obligaţiilor pecuniare curge de drept, chiar dacă nu a fost stabilită de părți.
43. Așadar, Colegiul civil menționează că materialul probatoriu administrat confirmă cu certitudine că între părțile litigante s-au stabilit relații obligaționale, or, "PROTEH - AGRO" S.R.L. a livrat "PARVIER" S.R.L. marfă și ultimul urma să achite prețul acesteia.

44. Astfel, Colegiul menționează că, deoarece ”PARVIER” S.R.L. a fost în întârzierea plății conform facturilor fiscale, sumelor datorate se calculează dobânda de întârziere, în conformitate cu art. 942 alin. (2) Cod civil.
45. Potrivit calculelor anexate, ”PROTEH - AGRO” S.R.L. a solicitat încasarea dobânzii de întârziere reieșind din faptul că ”PARVIER” S.R.L. urma să execute obligaţia pecuniară în ultima zi a lunii de livrare, conform art. 117 Cod fiscal, în sumă totală de 149317,78 lei (78869,84 lei + 70447,94 lei).
46. Colegiul civil, subliniind că în situația din speță între părți nu a fost încheiat un contract în care să fi prevăzut expres termenul de executare a obligației de plată a mărfii, ”PARVIER” S.R.L. trebuia să execute obligaţia pecuniară în termen de 30 de zile de la data primirii facturilor, termen stabilit expres la art. 862 alin.(3) lit.a) Cod civil.
47. Prin urmare, Colegiul respinge ca neîntemeiată poziția ”PROTEH - AGRO” S.R.L. cu privire la începutul termenului pentru calcularea dobânzii de întârziere și conchide că prima instanță eronat a reținut calculul dobânzii de întârziere începând cu următoarea zi după ultima zi a lunii de livrare.
48. Totodată, Colegiul civil apreciază ca eronată poziția primei instanțe cu privire la încasarea parțială a dobânzii de întârziere, motivată prin neachitarea taxei de stat pentru partea majorată a cuantumului pretenției respective, subliniind că în situația din speță urmau a fi aplicate prevederile art. 88 Cod de procedură civilă, conform cărora *”în cazul în care, la momentul depunerii cererii, determinarea valorii acţiunii este dificilă, taxa de stat se plăteşte cu aproximaţie, urmînd să se încaseze ulterior o taxă suplimentară în corespundere cu partea din valoarea acţiunii, stabilită de instanţă la soluţionarea cauzei în fond, pentru care nu s-a plătit taxă de stat la momentul depunerii cererii. Dacă, în cadrul examinării cauzei, îşi majorează pretenţiile formulate anterior în acţiune, reclamantul plăteşte taxă suplimentară şi pentru partea cu care acţiunea se majorează. Examinarea cauzei va continua după ce reclamantul prezintă proba achitării taxei de stat sau a soluţionării de către instanţă a problemei privind amînarea, eşalonarea achitării taxei de stat sau micşorarea cuantumului ei, în conformitate cu art.86”.*
49. În această ordine de idei, Colegiul civil, luând în considerație că ”PARVIER” S.R.L. trebuia să execute obligaţia pecuniară conform facturilor fiscale în termen de 30 de zile de la 14 martie 2022, de la 1 aprilie 2022, de la 14 aprilie 2022, de la 11 iulie 2022 și de la 10 august 2022 respectiv, or nu a fost contestată data primirii facturilor, concluzionează că corect este de a încasa în beneficiul ”PROTEH - AGRO” S.R.L. dobânda de întârziere calculată 14 aprilie 2022 – 6 martie 2023 în mărime de 105857,92 lei, în rest această pretenție urmând a fi respinsă, ca neîntemeiată.
50. Colegiul civil nu poate reține poziția apelantului ”PARVIER” S.R.L. potrivit căreia începutul termenului pentru calculul dobânzii de întârziere este 18 septembrie 2022, adică după expirarea termenului de 10 zile acordat pentru achitare prin somația recepționată la 6 septembrie 2022, or, în măsura în care în situația din speță termenul de executare este stabilit expres de lege – în termen de 30 de zile de la data primirii de către debitor a facturii, nu mai este necesară punerea debitorului în întârziere suplimentar.
51. În continuare, Colegiul civil recunoaște ca fiind corectă motivarea efectuată de către instanța de fond a inaplicabilității la caz a ratei inflației, iar pentru a nu admite repetări inutile, instanța de apel le va însuși.

52. Referitor la cererea reprezentantului apelantului/intimatului ”PROTEH - AGRO” S.R.L., avocatului Filip Igor cu privire la încasarea dobânzii de întârziere apărute după emiterea hotărârii primei instanțe, Colegiul civil menționează că potrivit art. 372 alin. (3) Cod de procedură civilă *”în apel nu se poate schimba calitatea procedurală a părţilor, temeiul sau obiectul acţiunii şi nici nu pot fi înaintate noi pretenţii. Se pot cere însă dobînzi, rate, venituri ajunse la termen şi orice alte despăgubiri apărute după emiterea hotărîrii în primă instanţă, se poate solicita o compensaţie legală”.*
53. Deci, reținând calculul prezentat, Colegiul civil va încasa de la ”PARVIER” S.R.L. în beneficiul ”PROTEH - AGRO” S.R.L. dobânda de întârziere calculată după emiterea hotărârii în mărime de 114 513(una sută paisprezece mii cinci sute treisprezece),27 lei.
54. În același timp, referitor la compensarea cheltuielilor de judecată, Colegiul civil menționează următoarele. În conformitate cu prevederile art. 94 alin.(1) Cod de procedură civilă *” instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părţii care a avut cîştig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acţiunea reclamantului a fost admisă parţial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporţional părţii admise din pretenţii, iar pîrîtului – proporţional părţii respinse din pretenţiile reclamantului”.*
55. Totodată, conform art. 94 alin.(3) Cod de procedură civilă *”prevederile alin.(1) şi (2) art. 94 se aplică şi la repartizarea între părţi a cheltuielilor de judecată în instanţă de apel, în instanţă de recurs şi în cadrul revizuirii”.*
56. Potrivit art. 90 lit. d) și i) Cod de procedură civilă *” din cheltuielile de judecare a cauzei fac parte*: *cheltuielile de transport şi de cazare suportate de părţi şi de alţi participanţi la proces în legătură cu prezentarea lor în instanţă; cheltuielile de asistenţă juridică”.*
57. Art. 96 alin. (1) Cod de procedură civilă stabilește că *”instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părţii care a avut cîştig de cauză cheltuielile ei de asistenţă juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare şi rezonabile”,* iar alin. (1^1) a aceluiași articol prevede că *”cheltuielile menţionate la alin.(1) se compensează părţii care a avut cîştig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat”.*
58. Din actele cauzei s-a stabilit că la adresarea cu cererea de chemare în judecată ”PROTEH - AGRO” S.R.L. a achitat taxa de stat în sumă de 19260 lei, astfel, instanţa de judecată, conform normei de drept enunţate, corect a dispus încasarea de la ”PARVIER” S.R.L. a sumei respective cu titlu de taxă de stat.
59. Totodată, Colegiul menționează că reclamantul/apelant ”PROTEH - AGRO” S.R.L. a fost reprezentant în instanța de judecată de către avocatul Filip Igor, care a prezentat înscrisuri în confirmarea achitării asistenţei juridice în mărime de 60000 lei.
60. La fel, din suportul probatoriu urmează două bonuri fiscale din 9 februarie 2023 și 6 martie 2023 în sumă de 1162,33 lei și 1200,00 lei pentru achitarea combustibilului.
61. În urma examinării cauzei, prima instanță, admițând parțial cererea de chemare în judecată înaintată de ”PROTEH - AGRO” S.R.L. împotriva ”PARVIER” S.R.L. cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere a încasat din contul ultimei în beneficiul primei cheltuielile pentru asistență juridică în sumă de 15000,00, apreciindu-le ca reale, necesare și rezonabile și cheltuielile de transport în sumă de 1200,00 lei.

62. La capitolul dat, Colegiul atestă că prima instanță just a conchis necesitatea adjudecării cheltuielilor de asistență juridică, or, aceasta operează indiferent de calitatea subiectului pasiv, criteriu fiind pierderea procesului în raport cu subiectul activ.
63. În același timp, sub aspectul evaluării mărimii solicitate spre compensare, Colegiul conchide, în acord cu soluția primei instanțe, că cheltuielile pentru asistență juridică au fost reale și necesare, însă valoarea de 15000,00 lei nu corespunde criteriilor de rezonabilitate.
64. În favoarea concluziei enunțate instanța de apel reține că, cheltuielile pentru asistenţa juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate şi rezonabile ca mărime. Sunt realmente angajate sumele pe care reclamantul le-a plătit sau trebuie să le plătească avocatului. Pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CtEDO, se evidenţiază necesitatea prezentării de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor a următoarelor documente: dovada achitării onorariilor avocaţilor (copii de pe dispoziţiile de plată prin virament sau bonurile de plată); copia de pe facturile de strictă evidenţă emisă pentru clienţi şi în alte cazuri stabilite de legislaţie. Necesitatea cheltuielilor indică timpul rezonabil necesar pentru a reprezenta reclamantul, probat prin listă detaliată a actelor/acţiunilor efectuate de avocat şi orarul timpului aferent acestora (cu tariful și orarul). Caracterul rezonabil al cheltuielilor semnifică faptul că, în raport cu natura activităţii efectiv prestate, complexitatea, riscul implicat de existenţa litigiului sau şi reputaţia celui care acorda asemenea servicii, ele să nu fie exagerate.
65. Aici necesită a fi evidenţiat că pentru determinarea caracterului rezonabil al cheltuielilor compensației acordate și pentru o apreciere corectă se va ține cont de: a) complexitatea cauzei; noutatea şi dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speță; b) aportul avocatului la soluționarea cauzei; c) timpul şi munca depusă de avocat; d) aptitudinile speciale necesare pentru a acorda asistența (cunoştinţe tehnice speciale, cunoaşterea profundă a unor reglementări de profil, cunoaşterea limbilor străine, a altor procedee de comunicare cu clienți specifici etc.); e) faptul în ce măsură munca avocatului în cauza respectivă îi limitează capacitatea de a lucra în alte dosare; f) rezultatul obținut; g) restricțiile de timp impuse de client şi de circumstanțele cauzei; h) natura și durata relației dintre avocat şi client; i) experiența, reputația şi abilitatea avocatului; j) justificarea şi ponderea mijloacelor de apărare utilizate în cauză; k) suma despăgubirilor pretinse în cauză; l) alți factori, la discreția instanței.
66. În speță, Colegiul atestă că cheltuielile de asistență juridică enunțate, au fost realmente angajate, fapt ce se dovedește prin bonul de plată și necesare, fapt ce urmează din materialel cauzei cu privire la acțiunile avocatului.
67. În același timp, stabilind dacă costul asistenței juridice solicitate de reclamant este rezonabil, Colegiul ia în calcul noutatea și complexitatea chestiunilor de fapt şi de drept puse în discuție în prezenta cauză, timpul şi munca depusă, justificarea şi ponderea mijloacelor de apărare utilizate în cauză, suma despăgubirilor pretinse în cauză, precum și rezultatul obținut.
68. Prin urmare, sub aspectul rezonabilității cheltuielilor de asistență juridică, Colegiul conchide valoarea excesivă a cheltuielilor de asistență juridică solicitate, ceea ce impune soluția încasării acestora în mărime de 10000(zece mii),00 lei.
69. Colegiul menționează că, deși, mărimea onorariului avocatului aparent corespunde criteriilor prescrise prin art. 64 din Statutul profesiei de avocat nr. 302/08.04.2011 și

Recomandarea privind cuantumul onorariilor avocaților și compensarea de către instanțele de judecată a cheltuielilor de asistenţă juridică, prin compensarea parțială a costului asistenței juridice acordate reclamantului de avocatul Filip Igor, din contul părții pârâte, instanța nu modifică onorariu plătit de reclamant reprezentantului său, conform contractului de asistența juridică încheiat, ci dispune compensarea reclamantului din contul pârâtului doar costul asistenței juridice strict necesare, realmente angajate şi rezonabile ca mărime în coraport cu complexitatea cazului. În cazul în care reclamantul conform condițiilor contractuale stabilite cu reprezentantul său, a achitat ultimului costuri mai mari a asistenței juridice, decât cel care a fost compensat acestuia din contul pârâtului, atunci această este dreptul reclamantului și este realizarea condițiilor contractului de asistența juridică încheiat cu avocatul respectiv.

70. În acest sens, se subliniază dreptul instanței de a aprecia din oficiu nu doar necesitatea cheltuielilor suportate, dar și cuantumul real al acestora sub sancțiunea de reducere a cheltuielilor pretinse. Partea adversă, care deși este vinovată de declanșarea procesului judiciar, trebuie să suporte doar cheltuielile făcute justificat de către partea câștigătoare.
71. Referitor la compensarea cheltuielilor de transport, Colegiul, reținând că din suportul probatoriu nu urmează un calcul cu indicarea distanței parcurse, cantității de combustibil consumat și informației privind prețul carburanților, conchide că instanța de fond eronat a concluzionat temeinicia încasării cheltuielilor de transport chiar și parțial, ceea ce impune soluția casării poziției acesteia, or, nu este clar raționamentul instanței privind încasarea anume a sumei de 1200,00 lei.
72. În consecință, hotărârea primei instanțe urmează a fi casată în partea dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată, cu adoptarea în această parte a unei soluții de încasare de la ”PARVIER” S.R.L. în beneficiul ”PROTEH - AGRO” S.R.L. a dobânzii de întârziere în mărime de 105 857(una sută cinci mii opt sute cincizeci și șapte),92 lei și cheltuielilor de judecată cu titlu de taxă de stat în mărime de 19260(nouăsprezece mii două sute șaizeci),00 lei și cu titlu de cheltuieli de asistență juridică în mărime de 10000(zece mii),00 lei, cu respingerea în rest a pretențiilor respective ca neîntemeiate.
73. Potrivit art. 98 alin.(1) Cod de procedură civilă *”cheltuielile aferente judecării cauzei, suportate de instanţa judecătorească, precum şi taxa de stat, de a căror plată reclamantul a fost scutit, se încasează la buget de la pîrît proporţional părţii admise din acţiune dacă pîrîtul nu este scutit de plata cheltuielilor de judecată”.*
74. Astfel, Colegiul, reținând valoarea acțiunii în partea admisă și taxa de stat achitată de reclamant la adresarea cu cererea de chemare în judecată, concluzionează necesitatea încasării de la ”PARVIER” S.R.L. în beneficiul statului a taxei de stat în mărime de 2065(două mii șaizeci și cinci),74 lei ((605 000+105 857,92)x0,3% - 19260,00).
75. Totodată, reținând că la depunerea apelului și la cererea privind încasarea dobânzii de întârziere calculată după emiterea hotărârii ”PROTEH - AGRO” S.R.L. a suportat cheltuieli de judecată cu titlu de taxă de stat, Colegiul civil va încasa de la ”PARVIER” S.R.L. în beneficiul acestuia cheltuielile de judecată cu titlu de taxă de stat în mărime de 3435(trei mii patru sute treizeci și cinci),40 lei și în mărime de 1623(una mie șase sute douăzeci și trei),00 lei.
76. Referitor la cererea ”PARVIER” S.R.L. cu privire la anularea măsurilor de asigurare, Colegiul civil subliniază că în temeiul art. 180 Cod de procedură civilă anularea

măsurilor de asigurare a acţiunii se dispune de instanţa de judecată odată cu pronunţarea asupra fondului printr-o hotărîre de respingere a acţiunii, iar în cazul admiterii acţiunii, măsurile anterioare de asigurare îşi păstrează efectul pînă la executarea hotărîrii judecătoreşti.

77. Deci, reținând că în situația din speță acțiunea ”PROTEH - AGRO” S.R.L. a fost admisă, măsurile de asigurare îşi păstrează efectul pînă la executarea Deciziei în cauză, or, în partea menținerii măsurilor de asigurare a acțiunii aplicate pînă la executarea definitivă a hotărîrii, după care acestea se revocă, hotărârea Judecătoriei Căușeni (sediul Ștefan Vodă) din 21 martie 2023 se menține.
78. În conformitate cu prevederile art.385 lit. c), art.390 Cod de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău,

d e c i d e :

Se admit cererile de apel declarate de către reprezentantul ”PROTEH - AGRO” S.R.L., avocatul Filip Igor și reprezentantul ”PARVIER” S.R.L., avocatul Savva Alexandru.

Se casează parțial hotărârea Judecătoriei Căușeni (sediul Ștefan Vodă) din 21 martie 2023, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de ”PROTEH - AGRO” S.R.L. împotriva ”PARVIER” S.R.L. cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată, și anume în partea dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată și în această parte se adoptă o hotărâre nouă, prin care:

Se încasează de la ”PARVIER” S.R.L. în beneficiul ”PROTEH - AGRO” S.R.L. dobânda de întârziere în mărime de 105 857(una sută cinci mii opt sute cincizeci și șapte),92 lei și cheltuielile de judecată cu titlu de taxă de stat în mărime de 19260(nouăsprezece mii două sute șaizeci),00 lei și cu titlu de cheltuieli de asistență juridică în mărime de 10000(zece mii),00 lei, în rest pretențiile se resping ca neîntemeiate.

Se încasează de la ”PARVIER” S.R.L. în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 2065(două mii șaizeci și cinci),74 lei.

În rest, hotărârea Judecătoriei Căușeni (sediul Ștefan Vodă) din 21 martie 2023 se menține.

Se încasează de la ”PARVIER” S.R.L. în beneficiul ”PROTEH - AGRO” S.R.L. dobânda de întârziere calculată după emiterea hotărârii în mărime de 114 513(una sută paisprezece mii cinci sute treisprezece),27 lei și cheltuielile de judecată cu titlu de taxă de stat în mărime de 3435(trei mii patru sute treizeci și cinci),40 lei și în mărime de 1623(una mie șase sute douăzeci și trei),00 lei.

Decizia este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni din data comunicării deciziei integrale.

Președintele completului Anatol Pahopol

Judecători Dorin Dulghieru

Ruxanda Pulbere